

รูปแบบการพัฒนาผู้นำเกษตรกรสุนทรียกลีกรมเพื่อเสริมสร้างชุมชนที่เข้มแข็ง

สรเพชร เพียรจัด¹ / อวยชัย วะทา² / ประภัตร ปรีเอี่ยม³

¹ ปร.ด.สาขานวัตกรรมเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

² ดร. สาขานวัตนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

³ รศ.ดร. สาขานวัตนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

อีเมล: San_china@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาผู้นำเกษตรกรสุนทรียกลีกรมเพื่อเสริมสร้างชุมชนที่เข้มแข็ง 2) สร้างรูปแบบการพัฒนาผู้นำเกษตรกรสุนทรียกลีกรมเพื่อเสริมสร้างชุมชนที่เข้มแข็ง 3) ทดลองใช้และประเมินผลรูปแบบ วิธีดำเนินการวิจัยแบ่งตามวัตถุประสงค์เป็น 3 ระยะ คือ **ระยะที่ 1** เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างเป็นเกษตรกรในจังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 400 คน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ใช้สถิติค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบปัจจัย 5 ด้าน คือด้านสุนทรียสนทนา ด้านกิจกรรมอินทรีย์ ด้านภาวะผู้นำเกษตรกร ด้านสุนทรียกลีกรม และด้านชุมชนเข้มแข็ง โดยรวมมีคะแนนเฉลี่ยความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก **ระยะที่ 2** เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ประเมินความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของรูปแบบและหลักสูตรรวมถึงสัมมนารับรองรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ผลการพิจารณาพบค่าความเหมาะสมโดยรวมและรายข้อทุกข้ออยู่ในระดับมาก ได้รูปแบบ 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) เปิดรับอาสาสมัคร 2) ค้นหาปัญหาความต้องการ 3) ฝึกอบรม 4) เรียนรู้สุนทรียกลีกรม 4 ขั้นตอน คือ ร่วมค้นพบสิ่งดีจากการทำกิจกรรม ร่วมสร้างสรรค์ทำกิจกรรมอย่างมีคุณค่า ร่วมออกแบบการทำกิจกรรมอย่างสุนทรีย์ และ ร่วมสร้างสรรค์สิ่งดีเพื่อชุมชน 5) ถอดบทเรียนประเมินผล **ระยะที่ 3** เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เชิงคุณภาพและเชิงทดลอง กลุ่มทดลอง ได้แก่ อาสาสมัครเกษตรกรในตำบลกลันทา อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 30 คน วิเคราะห์เปรียบเทียบผลด้วยสถิติทดสอบที ผลการทดลองพบว่าผู้นำเกษตรกร มีความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมทุกรายด้านเพิ่มขึ้นมากกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ

รูปแบบการพัฒนาผู้นำเกษตรกร ผู้นำเกษตรกร สุนทรียกลีกรม ชุมชนเข้มแข็ง

วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ปีที่ 9 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2560

A Model for Developing Aesthetic Agriculture Farmer Leaders for Strengthen a Strong Community

Sanpet Pianjud¹ / Uaychai Wata² / Prapatsorn Preeiam³

¹ Ph.D. Innovation for Local Development, Rajabhat Maha Sarakham University

² Dr.Lecturer of Innovation for Local Development Program, Rajabhat Maha Sarakham University

³ Assoc.Prof.Dr. Lecturer of Innovation for Local Development Program, Rajabhat Maha Sarakham University

E-mail: San_china@hotmail.com

Abstract

This research aimed to 1) study factors that have effects on developing aesthetic agriculture farmer leaders for strengthen a strong community, 2) formulate a development a model of developing aesthetic agriculture farmer leaders for strengthen a strong community, 3) implement and evaluate the developed a model. The research procedures were divided into 3 stages. In the first stage, used the quantitative research. The 400 samples consisted of agriculturists in Buriram province. The research instruments were questionnaires and descriptive analyzing to explain the information. The statistics used were mean, percentage and standard deviation. The factors consisted of 5 units, namely, 1) aesthetic dialogue, 2) organic farming, 3) leadership of agriculturists, 4) aesthetic agriculture and 5) strong community. There are overall average score according to the suitability that on the high level. In the second stage, used the quantitative and the qualitative research. A Model and the curriculum evaluated the accuracy in the structure and connoisseurship by 5 experts. There had the suitability value for all topic in the high level from consideration of experts. The model have 5 step, namely, 1) accept volunteers, 2) searching problems, 3) training, 4) the fourth steps process to learning aesthetic agriculture are discover the good things from agriculture, creative agriculture with valuable, design of making aesthetic agricultural and create the good things to community, 5) lessons learned and evaluation. In the third stage, used the quantitative, qualitative and experiment research for implemented the model and

วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ปีที่ 9 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2560

compared the result. The experimental groups were agriculturists in Kalanta district with the total of 30 persons. This analyzed and compared the result with the statistic of Paired t-test. The research results showed that knowledge, attitude and practice had higher scores after implemented with the significance in the statistic at the level of 0.05.

Keywords

Development model, Agriculturists leader, Aesthetic agriculture, Strong community

วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ปีที่ 9 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2560

บทนำ

จากรายงานผลการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ 2 ปีของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 เป้าหมายของการพัฒนาความเข้มแข็งภาคเกษตร ความมั่นคงของอาหาร มีสัดส่วนมูลค่าสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตรมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตาม ต้นทุนการผลิตมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ทำให้ความมั่นคงด้านรายได้ของเกษตรกรยังมีปัญหา โดยพบว่าสัดส่วนรายได้เงินสดสุทธิทางการเกษตรต่อรายได้เงินสดสุทธิของครัวเรือนเกษตรกรยังคงลดลงจาก ร้อยละ 36.56 ในปี 2555 เหลือร้อยละ 36.23 ในปี 2555 และมีรายได้จากภาคเกษตร คิดเป็นสัดส่วนน้อยกว่าร้อยละ 50 ของรายได้ทั้งหมด ซึ่งมีความเสี่ยงต่อความมั่นคงของครัวเรือนในภาคการเกษตร เนื่องจากต้นทุนการผลิตทางการเกษตรเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2557) แรงกดดันดังกล่าวก่อให้เกิดสภาวะของการดิ้นรนต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งผลผลิตที่ดี สวยงาม เพื่อเป็นที่ต้องการของตลาด ทำให้เกษตรกรในชุมชนต้องค้นหาวิธีที่ทำให้พืช ผักของตนเองเป็นที่ยอมรับและเป็นที่ต้องการของตลาด เกษตรกรส่วนใหญ่เลยต่อการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ เกิดความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ ด้วยการทำกิจกรรมอย่างผิดวิธี การหันมาใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมีในการกำจัดศัตรูพืช

ตำบลกลันทา อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นชุมชนที่อยู่ใกล้กับตัวเมืองบุรีรัมย์ มีคลองส่งน้ำที่อุดมสมบูรณ์ไหลผ่าน น้ำท่าอุดมสมบูรณ์ตลอดทั้งปี คนในตำบลกลันทา อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์นิยมทำกิจกรรมรอบๆ คลองส่งน้ำ เพื่อเก็บพืชผักไว้รับประทานในบ้านเรือน แบ่งปันบ้านใกล้เคียงและขายเพื่อนำเงินมาใช้จ่าย ด้วยความเปลี่ยนแปลงของสังคม ชุมชนเมืองมีการขยายตัวอย่างรวดเร็วระบบการขนส่งจากชุมชนสู่ตัวเมืองมีการพัฒนาที่ดีขึ้น ความต้องการบริโภคพืชผักก็มากตามไปด้วยวิถีกิจกรรมของคนตำบลกลันทา อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ จึงถูกปรับเปลี่ยนจากรูปแบบกิจกรรมริมรั้วปลูก สู้รูปแบบกิจกรรมเพื่อการพาณิชย์ ผลิตเพื่อจำหน่าย ทำให้เกษตรกรในชุมชนต้องค้นหาวิธีที่ทำให้พืชผักของตนเองเป็นที่ต้องการของตลาดมากที่สุด ผลการสุ่มเจาะเลือดหาสารพิษตกค้างในเลือดของเกษตรกรในชุมชนจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลกลันทา อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีสารพิษตกค้างในเลือดอยู่ในระดับไม่ปลอดภัยถึงร้อยละ 18.75 อยู่ในระดับเสี่ยงถึงร้อยละ 53.125 และอยู่ในระดับปลอดภัยร้อยละ 28.125 ผลการทดสอบนี้ทำให้รู้ว่าเกษตรกรที่ได้รับการตรวจเลือดส่วนใหญ่ผลเลือดไม่ปลอดภัย (จารินี ม้าแก้วและคณะ, 2553) ซึ่งสอดคล้องกับผลการสำรวจจากกระทรวงสาธารณสุขในเดือนมกราคม 2554 ที่พบว่า เกษตรกรในจังหวัดบุรีรัมย์มีสารเคมีตกค้างในเลือดสูงถึงร้อยละ 51 (เดลินิวส์, 26 กุมภาพันธ์ 2554)

จากการทำ Pilot Study โดยผู้วิจัยได้จัดการประชุมระดมความคิดเห็นเพื่อค้นหาปัญหาในพื้นที่ตำบลกลันทา พบว่านอกเหนือจากปัญหาสุขภาพในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชแล้วยังพบปัญหาที่

เกิดขึ้นกับระบบการทำเกษตรของคนในตำบลที่ส่งผลต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อมของชุมชน เช่น ปัญหาสภาพดินเสื่อมโทรมจากการใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ปัญหาการจัดการน้ำ เพื่อการเกษตร ซึ่งยังขาดความรู้ความเข้าใจในการดึงน้ำมาใช้ ยังคงใช้แรงงานในการหว่านน้ำไปใช้ในพื้นที่ที่ไม่มีไฟฟ้า เกษตรกรส่วนใหญ่ยังไม่มีความรู้ความเข้าใจในการจัดการของเสียที่เกิดจากการทำการเกษตรให้เกิดประโยชน์ เช่น วัชพืช มูลสัตว์ เศษพืชผักผลไม้ และเกษตรกรส่วนใหญ่ ยังขาดความรู้ความเข้าใจในการคิดต้นทุน ผลกำไร ความคุ้มค่า จากการทำการเกษตร จึงทำให้เกษตรกรไม่กล้าที่จะลงทุน ผู้วิจัยจึงได้ค้นหาความต้องการร่วมกับผู้นำชุมชนและชาวบ้าน ซึ่งแนวทางที่จะแก้ไขปัญหาด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นได้อย่างยั่งยืนคือการส่งเสริมให้เกษตรกรทำเกษตรปลอดสารพิษ โดยปลูกพืชแบบผสมผสาน มีการจัดการดิน น้ำ และสัตว์ อย่างถูกต้องและถูกหลักธรรมชาติ ซึ่งแนวทางดังกล่าวเป็นแนวทางสำคัญที่ทำให้เกิดชุมชนเข้มแข็ง

รูปแบบการพัฒนาผู้นำเกษตรกรสุนทรียกริสรกรรมเพื่อเสริมสร้างชุมชนที่เข้มแข็ง เป็นนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นที่ใช้พัฒนาเกษตรกรให้มีภาวะผู้นำสามารถเสริมสร้างชุมชนของตนเองให้เข้มแข็งขึ้นได้ อาศัยแนวคิด 3 อย่างรวมกันในการพัฒนาผู้นำเกษตรกรสุนทรียกริสรกรรม คือ สุนทรียสนทนา กริสรกรรมอินทรีย์ และภาวะผู้นำ ผ่านกระบวนการสุนทรียกริสรกรรม 4 ขั้นตอน โดยเริ่มจากร่วมค้นพบสิ่งดีจากการทำกริสรกรรมแล้วชื่นชม ร่วมทบทวนในการทำกริสรกรรมอย่างสมศักดิ์ศรี ร่วมออกแบบการทำกริสรกรรมอย่างสุนทรียะ ร่วมสร้างสรรค์สิ่งที่ดีเพื่อชุมชน เน้นการพัฒนาคนโดยอาศัยทุนเดิมบวกกับศักยภาพของตนเองและการมองโลกในเชิงบวกมาเป็นปัจจัยสำคัญ เกิดความพึงพอใจต่อสรรพสิ่งที่มีอยู่ในธรรมชาติ หรือมีต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ความรู้สึกดังกล่าวมาจากความชอบ ความชื่นชม อันเป็นความรู้สึกพื้นฐานซึ่งสามารถพัฒนาต่อไปจนเกิดเป็นความสนใจอยากเข้าไปทำความคุ้นเคยและอยากเรียนรู้ในรายละเอียดต่างๆ จากความสนใจที่เกิดขึ้นความรู้ดังกล่าวนี้ เป็นสิ่งผูกพันอยู่ในจิตใจของมนุษย์ทุกคน ซึ่งมีความแตกต่างกันไปตามพื้นฐานประสบการณ์ในชีวิต และตามศักยภาพทางการรับรู้ของแต่ละบุคคล กระตุ้นสิ่งที่มุ่งหวังหรือเป้าหมาย โดยการสร้างภาพของความสำเร็จในอนาคตพัฒนาให้สำเร็จ ซึ่งจะทำให้มองเห็นความเปลี่ยนแปลงในเชิงรูปแบบกระบวนการและในเชิงพฤติกรรมของบุคคล สุดท้ายเกิดผู้นำเกษตรกรที่ผ่านการพัฒนาตามกระบวนการกลายเป็นเกษตรกรที่มีความรู้มีพฤติกรรม มีเจตคติที่ดีต่อการนำพาชุมชนของตนเองให้มีความเข้มแข็ง สามารถถ่ายทอดขยายผลความรู้สู่เกษตรกรคนอื่นๆ ต่อไป

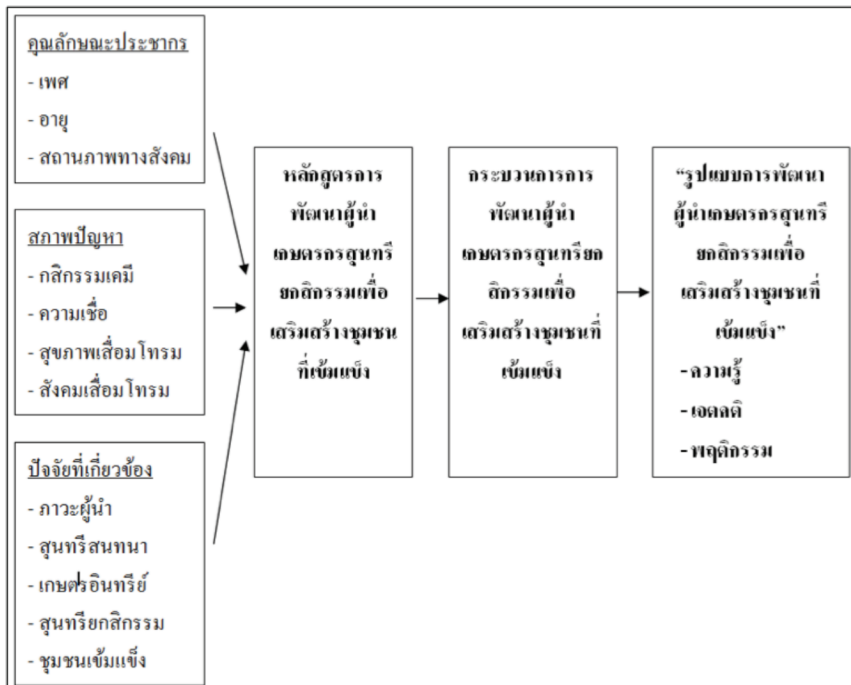
วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ปีที่ 9 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2560

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาผู้นำเกษตรกรรุ่นทริยกลีกรรมเพื่อเสริมสร้างชุมชนที่เข้มแข็ง
2. สร้างรูปแบบการพัฒนาผู้นำเกษตรกรรุ่นทริยกลีกรรมเพื่อเสริมสร้างชุมชนที่เข้มแข็ง
3. ทดลองใช้และประเมินผลรูปแบบการพัฒนาผู้นำเกษตรกรรุ่นทริยกลีกรรมเพื่อเสริมสร้างชุมชนที่เข้มแข็ง

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านพื้นที่ พื้นที่ในการศึกษาและทดลองนวัตกรรม ได้แก่ ตำบลกลันทา อำเภอมือง จังหวัดบุรีรัมย์
2. กรอบแนวคิดการวิจัย

แผนภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาผู้นำเกษตรกรรุ่นทริยกลีกรรมเพื่อเสริมสร้างชุมชนที่เข้มแข็งในครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา ดำเนินการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ ในการดำเนินการวิจัยผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัยเป็น 3 ระยะ โดยในระยะที่ 3 ผู้วิจัยได้ใช้การวิจัยเชิงทดลอง วิธีดำเนินการวิจัยทั้ง 3 ระยะ มีดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาผู้นำเกษตรกรรุ่นทริยกลีกรรมเพื่อเสริมสร้างชุมชนที่เข้มแข็ง ใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร คือ คราวเรือนเกษตรกรในจังหวัดบุรีรัมย์
2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เกษตรกรในจังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 400 คน โดยใช้สูตรทาร์ยามาเน่ และใช้วิธีการสุ่มแบบระดับชั้นเพื่อหาจำนวนตัวอย่างในแต่ละอำเภอ

เครื่องมือในการวิจัย

ได้แก่ แบบสอบถามปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาผู้นำเกษตรกรรุ่นทริยกลีกรรมเพื่อเสริมสร้างชุมชนที่เข้มแข็งแบ่งเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ลักษณะทางประชากร เป็นแบบสำรวจรายการ ตอนที่ 2 ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาผู้นำเกษตรกรรุ่นทริยกลีกรรมเพื่อเสริมสร้างชุมชนที่เข้มแข็ง เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตอนที่ 3 ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะ เป็นแบบสอบถามปลายเปิด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยติดต่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล เมื่อได้รับอนุญาตแล้ว ผู้วิจัยขอเข้าพบบุคคลที่ได้รับมอบหมายให้เป็นผู้ประสานงานในการเก็บข้อมูลการวิจัย เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์และความสำคัญของการวิจัย รวมถึงวิธีการตอบและการเก็บข้อมูล นำแบบสอบถามมอบผู้ประสานงานในการเก็บข้อมูล โดยให้ระยะเวลาในการรวบรวมข้อมูลเป็นเวลา 2 สัปดาห์ และติดตามแบบสอบถามที่ยังไม่ได้รับคืนอีก 2 สัปดาห์ รวมระยะเวลาในการเก็บข้อมูลทั้งสิ้นประมาณ 4 สัปดาห์

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความสมบูรณ์และถูกต้องของแบบสำรวจ กำหนดรหัสและตรวจให้คะแนนแบบสำรวจเป็นรายข้อ ตามเกณฑ์การให้คะแนน (ยุทธ ไกยวรรณ, 2550 : 46) นำค่าเฉลี่ยที่ได้ไปเทียบกับเกณฑ์แปลความหมายค่าเฉลี่ย 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2535 : 100) คะแนนเฉลี่ยความเหมาะสมตั้งแต่ 3.41 ขึ้นไป ถือว่ามีความเหมาะสมที่จะนำไปสร้างรูปแบบการพัฒนาผู้นำเกษตรกรรุ่นทริยกลีกรรมเพื่อเสริมสร้างชุมชนที่เข้มแข็งด้านเนื้อหาต่อไป

วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ปีที่ 9 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2560

ระยะที่ 2 การสร้างรูปแบบการพัฒนาผู้นำเกษตรกรสุทธริยกลีกรรมเพื่อเสริมสร้างชุมชนที่เข้มแข็ง
ใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

กลุ่มเป้าหมาย

การประเมินความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของรูปแบบและหลักสูตรอบรม เป็นผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ได้แก่ ศ.(กิตติเมธี) ดร.สุทธิพงศ์ หกสุวรรณ รศ.ดร.ฉลาด จันทรมสมบัติ ดร.นรภัทร น้อยหลบลาว รศ.ดร.สัญญา เคนาภูมิ และ ดร.เสฐียรพงศ์ ศิวินา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ได้แก่ แบบประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของร่างรูปแบบและร่างหลักสูตรฝึกอบรมสำหรับผู้เชี่ยวชาญ พัฒนามาจากข้อเพชร เบ้าเงิน (2545) แบ่งเป็น 4 ตอน คือ ตอนที่ 1 ลักษณะทางประชากร เป็น แบบสำรวจรายการ ตอนที่ 2 แบบประเมินความเหมาะสม เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตอนที่ 3 แบบประเมินความสอดคล้องของร่างรูปแบบและร่างหลักสูตรฝึกอบรมเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ ตอนที่ 4 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ เป็นแบบสอบถามปลายเปิด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ประสานงานโดยตรงกับผู้เชี่ยวชาญพร้อมกับนัดหมายวันเวลา ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม ลงรหัสและตรวจให้คะแนนแบบสอบถามแต่ละข้อคำถาม

การวิเคราะห์ข้อมูล

โดยการนำค่าเฉลี่ยความเหมาะสมที่คำนวณได้ไปเทียบกับเกณฑ์ที่ผู้วิจัยตั้งไว้ ซึ่งความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.5 ขึ้นไป ถือว่าร่างรูปแบบและร่างหลักสูตรนั้นเหมาะสมและมีดัชนีความสอดคล้องมากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 ถือว่าอยู่ในเกณฑ์ใช้ได้

ระยะที่ 3 ทดลองใช้และประเมินผลรูปแบบการพัฒนาผู้นำเกษตรกรสุทธริยกลีกรรมเพื่อเสริมสร้างชุมชนที่เข้มแข็งใน ตำบลกลันทา อำเภอมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ การวิจัยเชิงคุณภาพและมีการนำการวิจัยเชิงทดลองมาใช้ในการกระบวนการทดลองและเปรียบเทียบผลการใช้รูปแบบการพัฒนาผู้นำเกษตรกรสุทธริยกลีกรรมเพื่อเสริมสร้างชุมชนที่เข้มแข็ง

กลุ่มเป้าหมาย

คือ เกษตรกรที่ประกอบอาชีพกลีกรรมมาแล้วอย่างน้อย 5 ปี และมีความสมัครใจต้องการพัฒนาตนเอง ต้องการพัฒนาชุมชนของตนเองให้มีความเข้มแข็งจากทั้ง 13 หมู่บ้าน ในตำบลกลันทา จำนวน 30 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ได้แก่ แบบทดสอบความรู้ เจตคติและพฤติกรรมผู้นำเกษตรกรสุทธริยกลีกรรมเพื่อเสริมสร้างชุมชนที่เข้มแข็ง แบ่งเป็น 3 แบบวัด โดยแบบวัดที่ 1 แบบวัดความรู้เกี่ยวกับผู้นำเกษตรกรสุทธริย

กลีกรรรมเพื่อเสริมสร้างชุมชนที่เข้มแข็ง เป็นแบบปรนัย 3 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ แบบวัดที่ 2 แบบวัดเจตคติของผู้นำเกษตรกรสุทธริยกลีกรรรมเพื่อเสริมสร้างชุมชนที่เข้มแข็ง เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นจำนวน 20 ข้อ แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แบบวัดที่ 3 แบบวัดพฤติกรรรมผู้นำเกษตรกรสุทธริยกลีกรรรมเพื่อเสริมสร้างชุมชนที่เข้มแข็ง เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าระดับการปฏิบัติ 4 ระดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ใช้วิธีการวิจัยแบบกึ่งทดลอง มีแบบแผนการวิจัยแบบ One-Group Pretest-Posttest Design ซึ่งมีแบบแผนการวิจัยเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ก่อนทดลอง รวบรวมข้อมูลจากกลุ่มทดลองโดยการทดสอบ Pretest ระยะที่ 2 ดำเนินการ การรวบรวมข้อมูลใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การระดมความคิด การสัมภาษณ์ ระยะที่ 3 ประเมินผล รวบรวมข้อมูลจากกลุ่มทดลองหลังทดลองโดยการทดสอบ Posttest

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ความรู้ เจตคติและพฤติกรรรมผู้นำเกษตรกรสุทธริยกลีกรรรมเพื่อเสริมสร้างชุมชนที่เข้มแข็ง ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของความรู้ เจตคติ และพฤติกรรรมผู้นำเกษตรกรสุทธริยกลีกรรรมเพื่อเสริมสร้างชุมชนที่เข้มแข็งก่อนและหลังการฝึกอบรม สถิติที่ใช้ ได้แก่ สถิติทดสอบที (Paired t-test)

สรุปผลการวิจัย

สามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

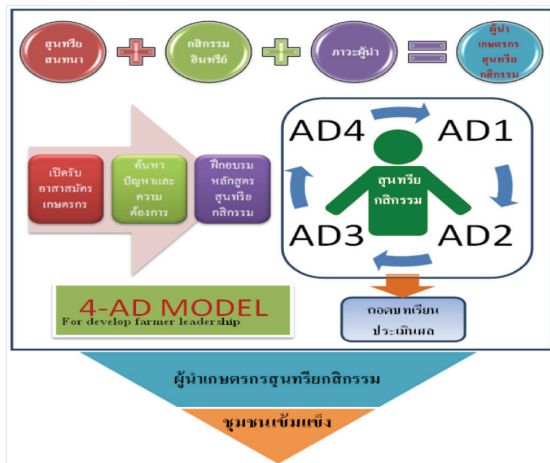
1. การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาผู้นำเกษตรกรสุทธริยกลีกรรรมเพื่อเสริมสร้างชุมชนที่เข้มแข็ง จากการศึกษาพบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาผู้นำเกษตรกรสุทธริยกลีกรรรมเพื่อเสริมสร้างชุมชนที่เข้มแข็ง คือ ด้านความรู้และทักษะเกี่ยวกับสุนทรียสนทนา ด้านความรู้และทักษะเกี่ยวกับกลีกรรรมอินทรีย์ ด้านความรู้และทักษะเกี่ยวกับภาวะผู้นำเกษตรกร ด้านความรู้และทักษะเกี่ยวกับสุทธริยกลีกรรรม และด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับชุมชนเข้มแข็ง
2. การสร้างรูปแบบการพัฒนาผู้นำเกษตรกรสุทธริยกลีกรรรมเพื่อเสริมสร้างชุมชนที่เข้มแข็ง ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของโครงร่างหลักสูตรรูปแบบการพัฒนาผู้นำเกษตรกรสุทธริยกลีกรรรมเพื่อเสริมสร้างชุมชนที่เข้มแข็ง โดยรวมและรายข้อ ทุกข้ออยู่ในระดับมาก ผลการรับรองรูปแบบจากการประชุมสัมมนาจากผู้เชี่ยวชาญ รูปแบบการพัฒนาผู้นำเกษตรกรสุทธริยกลีกรรรมเพื่อเสริมสร้างชุมชนที่เข้มแข็ง เป็นรูปแบบที่ดี แต่ควรเขียนลำดับขั้นของกระบวนการในรูปแบบให้ชัดเจนว่าเริ่มต้นที่ขั้นตอนใดเนื่องจากลักษณะของรูปแบบเป็นวงที่ย้อนกลับได้ให้เพิ่มรูปภาพในหลักสูตรการพัฒนาผู้นำเกษตรกรสุทธริยกลีกรรรมเพื่อเสริมสร้างชุมชนที่เข้มแข็ง ทุกหน่วยการเรียนรู้ที่ได้ปฏิบัติจริง

เขียนตัวชี้วัด 4 ด้านและควรมีกิจกรรมฝึกอบรมผู้นำเกษตรกรก่อนเข้ากระบวนการ รูปแบบการพัฒนาผู้นำเกษตรกรสุนทรียกสิกรรมเพื่อเสริมสร้างชุมชนที่เข้มแข็ง (4-AD Model for Develop Farmer Leadership) เป็นรูปแบบที่ใช้พัฒนาเกษตรกรให้มีภาวะผู้นำสามารถเสริมสร้างชุมชนของตนเองให้เข้มแข็งขึ้นได้ อาศัยแนวคิด 3 อย่างรวมกัน คือ 1) สุนทรียสนทนา 2) กสิกรรมอินทรีย์ และ 3) ภาวะผู้นำ โดยรูปแบบการพัฒนาผู้นำเกษตรกรสุนทรียกสิกรรมเพื่อเสริมสร้างชุมชนที่เข้มแข็ง สามารถอธิบายกระบวนการได้ดังนี้

1. เปิดรับอาสาสมัครเกษตรกร
 2. ค้นหาปัญหาและความต้องการ
 3. ฝึกอบรมหลักสูตรสุนทรียกสิกรรม โดยเนื้อหาในหลักสูตรประกอบไปด้วย 4 ด้าน ดังนี้
 - 3.1 ด้านภาวะผู้นำเกษตรกร
 - 3.2 ด้านการใช้สุนทรียสนทนา
 - 3.3 ด้านการทำกสิกรรมอินทรีย์
 - 3.4 ด้านชุมชนที่เข้มแข็ง
 4. กระบวนการสุนทรียกสิกรรม ภาคปฏิบัติ ซึ่งมี 4 ขั้นตอน 4-AD ดังนี้
 - 4.1 AD1 มาจาก Agriculture Discovery คือ ร่วมค้นพบสิ่งดีจากการทำกสิกรรมแล้วชื่นชม ประทับใจ และภาคภูมิใจ
 - 4.2 AD2 มาจาก Agriculture Dream คือ ร่วมสร้างสรรค์ในการทำกสิกรรมอย่างมีคุณค่า
 - 4.3 AD3 มาจาก Agriculture Design คือ ร่วมออกแบบการทำกสิกรรมอย่างสุนทรีย์
 - 4.4 AD4 มาจาก Agriculture Destiny คือ ร่วมสร้างสรรค์สิ่งที่ดีเพื่อชุมชน
 5. ถอดบทเรียนและประเมินผล
- รูปแบบการพัฒนาผู้นำเกษตรกรสุนทรียกสิกรรมเพื่อเสริมสร้างชุมชนที่เข้มแข็ง สามารถนำเสนอได้ตามแผนภาพ 2

วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ปีที่ 9 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2560

แผนภาพ 2 รูปแบบการพัฒนาผู้นำเกษตรกรสุนทรียสนทนาเพื่อเสริมสร้างชุมชนที่เข้มแข็ง

3. ทดลองใช้และประเมินผลรูปแบบการพัฒนาผู้นำเกษตรกรสุนทรียสนทนาเพื่อเสริมสร้างชุมชนที่เข้มแข็ง

3.1 ผลเชิงประจักษ์จากการจัดกิจกรรม พบข้อสรุปเชิงประจักษ์รายด้าน ดังนี้

1) ด้านความรู้และทักษะเกี่ยวกับภาวะผู้นำเกษตรกร อาสาสมัครเกษตรกร กล้าที่จะแสดงออกทางความคิด การตอบคำถาม และชี้แนะหรือแนะนำ อาสาสมัครเกษตรกรด้วยกัน อาสาสมัครเกษตรกร มองเห็นภาพในอนาคตของตนเอง ชุมชนของตนเอง สามารถกำหนดเป้าหมาย เพื่อไปสู่เป้าหมายในอนาคตได้ อาสาสมัครเกษตรกรมีการสื่อสารที่ดี อาสาสมัครเกษตรกรด้วยกันสามารถเข้าใจในสิ่งที่สื่อสารได้

2) ด้านความรู้และทักษะเกี่ยวกับสุนทรียสนทนา อาสาสมัครเกษตรกรรู้จักใช้คำพูดเชิงบวก ทำให้อาสาสมัครเกษตรกรรู้สึกผ่อนคลาย ไม่มีความเครียด รู้สึกร่วมกันเป็นกันเอง มีการเปิดโอกาสให้อาสาสมัครเกษตรกรทุกคนได้พูดอย่างอิสระ ทำให้มีความรู้สึกร่วมกัน ทำให้เกิดภาพความคิดไปสู่เป้าหมายใหม่ในเชิงบวก

3) ด้านความรู้และทักษะเกี่ยวกับสุนทรียสนทนา อาสาสมัครเกษตรกรมีความเห็นว่าการเรียนรู้สุนทรียสนทนา จะทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ใหม่ และเป็นองค์ความรู้ที่หลากหลาย การเรียนรู้สุนทรียสนทนาทำให้อาสาสมัครเกษตรกรเกิดความสัมพันธ์ที่ดีกับอาสาสมัครเกษตรกรด้วยกัน เกิดความเคารพและไว้วางใจซึ่งกันและกัน การเรียนรู้สุนทรียสนทนาทำให้อาสาสมัครเกษตรกรเกิดความตระหนักถึงคุณค่าของการทำกิจกรรม โดยการสังเกตเชิงประจักษ์ พบว่า ในระหว่างการทดลองกระบวนการสุนทรียสนทนา ภาคปฏิบัติ อาสาสมัครเกษตรกรมีการจัดทำผังจัดการแปลงของตนเอง มีการฝึกปฏิบัติการใช้น้ำหมักชีวภาพในการไล่แมลงศัตรูพืช มีการทำปุ๋ยหมักไว้ใช้เองในครัวเรือน รวม

ถึงปลูกพืชปอเทืองเพื่อเป็นปุ๋ยพืชสด นอกจากนี้ยังสังเกตเห็นพืชที่ปลูกในแปลงมีความหลากหลายมากกว่าเดิม โดยพบการปลูกพืชพื้นถิ่น เช่น ผักปัง ผักอีตุ้ แมงลัก โหระพา เป็นต้น และมีการปลูกพืชเศรษฐกิจใหม่ๆ เพิ่ม เช่น หัวไชเท้า มะระ กะหล่ำปลี มะเขือเทศจัมโบ้ ทุกอย่างปลูกผสมผสานในแปลง ซึ่งพื้นที่การปลูกเท่าเดิมแต่พืชผักมีความหลากหลายมากขึ้น

4) ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับชุมชนที่เข้มแข็ง อาสาสมัครเกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาผู้นำเกษตรกรสุนทรียกรรมสามารถสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง เกิดกระบวนการเรียนรู้ใหม่ในการพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งโดยผ่านองค์ความรู้ที่หลากหลายของคนในชุมชน อาสาสมัครเกษตรกรมีการออกแบบการทำกิจกรรม และสื่อสารระหว่างกันเพื่อการเปลี่ยนแปลงชุมชนไปสู่สิ่งที่ตั้งตามจนเกิดเป็นชุมชนที่เข้มแข็ง

3.2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบก่อนและหลังทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาผู้นำเกษตรกรสุนทรียกรรมเพื่อเสริมสร้างชุมชนที่เข้มแข็ง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านความรู้ เจตคติต่อ และพฤติกรรม ของอาสาสมัครเกษตรกรเปรียบเทียบก่อนและหลังจากการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาผู้นำเกษตรกรสุนทรียกรรมเพื่อเสริมสร้างชุมชนที่เข้มแข็ง พบว่า ผลประเมินหลังการเข้าร่วมกิจกรรมโดยการวิเคราะห์โดยหาค่าการทดสอบค่าเฉลี่ย 2 กลุ่มที่สัมพันธ์กัน (Paired Sample t-Test) ผู้นำเกษตรกรที่ผ่านกิจกรรมมีด้านความรู้ เจตคติต่อ และพฤติกรรม เพิ่มขึ้นก่อนการเข้าร่วมกิจกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้อภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาผู้นำเกษตรกรสุนทรียกรรมเพื่อเสริมสร้างชุมชนที่เข้มแข็ง โดยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาผู้นำเกษตรกรสุนทรียกรรมเพื่อเสริมสร้างชุมชนที่เข้มแข็ง คือ

1.1 ด้านความรู้และทักษะเกี่ยวกับสุนทรียสนทนา สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ เอื้อจิต สุขพูล และคณะ (2550) ได้ศึกษาผลการจัดกิจกรรมสุนทรียสนทนาในการพัฒนาองค์กรตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการสุนทรียสนทนา ประกอบไปด้วย 1) การตั้งวงสุนทรียสนทนา 2) การทำความเข้าใจในกิจกรรมสนทนา 3) การดำเนินการสนทนาตามธรรมชาติ 4) การดำเนินการสนทนาโดยไม่มีหัวข้อ/วาระเรื่อง 5) การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน 6) การเสริมแรงให้สมาชิกกลุ่ม 7) ความมุ่งมั่นในการดำเนินกิจกรรม

1.2 ด้านความรู้และทักษะเกี่ยวกับกิจกรรมอินทรีย์ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ นิชชา สุขสบาย และคณะ (2554) ได้ศึกษารูปแบบการเกษตรของชาวคลองจินดา ที่สอดคล้องกับ

แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ผลจากการศึกษาพบว่า การจัดการผลิตของเกษตรกรยัง ที่เน้นการไม่สุดโต่ง ไม่โลภ และมีการบูรณาการแนวคิดการ ทำเกษตรที่หลากหลายให้เข้ากับสภาพพื้นที่ที่แตกต่างกัน จึงเป็น ตัวอย่างหนึ่งของการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียง มาใช้ในการทำการเกษตรที่เหมาะสมกับพื้นที่ราบน้ำท่วมถึง และประสบความสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม

1.3 ด้านความรู้และทักษะเกี่ยวกับภาวะผู้นำเกษตรกร สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ

อวยชัย วัฒนา (2554) ได้ศึกษากลยุทธ์การพัฒนาผู้นำองค์กรชาวบ้านเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์ป่าชุมชน จังหวัดมหาสารคาม โดยกลยุทธ์การพัฒนาผู้นำองค์กรชาวบ้าน ประกอบด้วย 1) ความรู้และทักษะเกี่ยวกับภาวะผู้นำ 2) ความรู้และทักษะเกี่ยวกับศิลปะการพูดเพื่อการสื่อสาร 3) ความรู้และทักษะเกี่ยวกับการพัฒนาทีมงานและเครือข่าย 4) ความรู้เกี่ยวกับป่าชุมชน 5) ความรู้และทักษะเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชุมชน

1.4 ด้านความรู้และทักษะเกี่ยวกับสุนทรียกสิกรรม สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ

จุฬารณย์ ถาวร (2550) ได้ทำการศึกษาศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการทำเกษตรกรรมยั่งยืนของแกนนำ เกษตรกร จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่าการสนับสนุนทางสังคมต่อการทำเกษตรกรรมยั่งยืนของแกนนำ เกษตรกรมีส่วนสำคัญทั้งการสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัวซึ่งอยู่ใกล้ชิดและเป็นกำลังใจ สำคัญในการทำให้เกิดกระบวนการเรียน แลกเปลี่ยน และ เกิดประโยชน์ในการทำเกษตรกรรมยั่งยืน ลักษณะทางจิตใจมีความสำคัญที่ทำให้ แกนนำเกษตรกรสามารถแก้ปัญหา อุปสรรคในการประกอบอาชีพได้

1.5 ด้านความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับชุมชนเข้มแข็ง สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ

แก้วหาวงษ์ (2543) ความเข้มแข็งของชุมชน คือ การที่ประชาชนในชุมชนต่างๆของเมืองหรือชนบทรวมตัวกันเป็น “องค์กรชุมชน” โดยมีการเรียนรู้ การจัดการและการแก้ไขปัญหาาร่วมกันของชุมชน จนเกิดการเปลี่ยนแปลงหรือการพัฒนา และ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ โกวิททย์ พวงงาม (2553) ชุมชนเข้มแข็งในมิติการพัฒนาชุมชนได้ให้ความหมายไว้ว่า ปรัชญาของการพัฒนาชุมชน ตั้งอยู่บนพื้นฐานแห่งความเชื่อมั่นและความศรัทธาในมนุษยชาติว่าทุกคนมีคุณค่าและมีคุณค่าและมีความหมาย มีศักดิ์ศรี ศักยภาพหรือพลังความสามารถของมนุษย์เป็นอย่างมาก

2. การพัฒนารูปแบบการพัฒนาผู้นำเกษตรกรสุนทรียกสิกรรมเพื่อเสริมสร้างชุมชนที่เข้มแข็ง โดยพบว่า รูปแบบการพัฒนาผู้นำเกษตรกรสุนทรียกสิกรรมเพื่อเสริมสร้างชุมชนที่เข้มแข็ง (4-AD Model for Develop Farmer Leadership) ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของโครงสร้างหลักสูตร รูปแบบการพัฒนาผู้นำเกษตรกรสุนทรียกสิกรรมเพื่อเสริมสร้างชุมชนที่เข้มแข็ง โดยรวมและรายข้อ ทุกข้ออยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ บุญชม ศรีสะอาด (2533) ได้ทำการวิจัยเรื่องรูปแบบการควบคุมวิทยานิพนธ์โดยแบ่งขั้นตอนการดำเนินการเป็น 2 ขั้นตอน คือ การพัฒนารูปแบบและการทดสอบประสิทธิภาพและประสิทธิผลของรูปแบบ

3. ทดลองใช้และประเมินผลรูปแบบการพัฒนาผู้นำเกษตรกรสุนทรียกสิกรรมเพื่อเสริมสร้างชุมชนที่เข้มแข็ง โดยพื้นที่ทดลองเป็นตำบลกลันทา อำเภอมือง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยผลการวิเคราะห์

ข้อมูลด้านความรู้ เจตคติต่อ และพฤติกรรม ของอาสาสมัครเกษตรกรเปรียบเทียบกับก่อนและหลังจาก การเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาผู้นำเกษตรกรสุนทรียกลีกรรม เพื่อเสริมสร้างชุมชนที่เข้มแข็ง พบว่า ผลประเมินหลังการเข้าร่วมกิจกรรมโดยการวิเคราะห์โดยหาค่าการทดสอบค่าเฉลี่ย 2 กลุ่มที่สัมพันธ์ กัน (Paired Sample t-Test) ผู้นำเกษตรกรที่ผ่านกิจกรรมมีด้านความรู้ เจตคติต่อ และพฤติกรรมสูง กว่าก่อนการเข้าร่วมกิจกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ประสิทธิ์ พงษ์เรืองพันธุ์ และเรณู พงษ์เรืองพันธุ์ (2541) เกณฑ์สำหรับการประเมินผลการฝึกอบรมนั้น เป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ผู้จัดการฝึกอบรมตัดสินใจได้ว่าการฝึกอบรมที่กำลังประเมินอยู่มีประสิทธิภาพ หรือไม่ เพียงไร มีความน่าเชื่อถือเพียงไร โดยทั่วไปนิยมกำหนดเกณฑ์การประเมินไว้ 2 ประเภท คือ 1) เกณฑ์เชิงปริมาณ เป็นการกำหนดจำนวนหรือขนาดของผลงานที่ควรกระทำได้เป็นอย่างต่ำ โดย มุ่งเน้นการตรวจวัดเป็นสำคัญ กรณีที่ต้องการให้งานมีประสิทธิภาพสูงขึ้น อาจกำหนดเกณฑ์ให้สูงขึ้น เพื่อเพิ่มระดับความยากในการบรรลุวัตถุประสงค์ 2) เกณฑ์เชิงคุณภาพ เป็นการกำหนดประสิทธิภาพ ของการดำเนินงานซึ่งวัดได้ยากกว่าเชิงปริมาณต้องใช้วิธีการที่ซับซ้อนขึ้นมีการตรวจสอบข้อมูลที่ได้รับ ว่าน่าเชื่อถือเพียงใด โดยมุ่งเน้นคุณภาพของเนื้องานเป็นสำคัญ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ จุฬารักษ์ ถาวร (2550) ได้ทำการศึกษาการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการทำเกษตรกรรมยั่งยืนของ เกษตรกร จังหวัดสุพรรณบุรี

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรมีการศึกษาวิจัยในการสร้างหลักสูตรอบรม เพื่อพัฒนาเจตคติเชิงบวกในการทำกิจกรรม โดยอาจพัฒนาทั้งตรงและทางอ้อม เนื่องจากเจตคติเชิงบวกในการทำกิจกรรมถือเป็นตัวแปรที่สำคัญ ที่ส่งผลต่อการแสดงพฤติกรรมตามบทบาทของผู้นำเกษตรกร
2. ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงบวกในการทำกิจกรรมเพิ่มเติม ทั้งพฤติกรรมต่อ ตนเอง และพฤติกรรมที่ส่งผลต่อชุมชน เนื่องจากทั้งสองประเภทยังมีลักษณะและวัตถุประสงค์การดำเนินงานแตกต่างกัน
3. การนำไปประยุกต์ใช้ในพื้นที่อื่น ควรมีการศึกษาริบทและปัจจัยเพิ่มเติม เช่น ด้าน วัฒนธรรม หรือลักษณะชุมชนที่มีความแตกต่างกัน ในการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาผู้นำเกษตรกร สุนทรียกลีกรรมเพื่อเสริมสร้างชุมชนที่เข้มแข็ง พื้นที่เป้าหมายควรเป็นเขตที่ผู้วิจัยเดินทางไปเก็บข้อมูล และสังเกตการณ์ได้สะดวก

เอกสารอ้างอิง

- โกวิทย์ พวงงาม. (2553). *การจัดการตนเองของชุมชนและท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์.
- คณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. (2557). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 – 2559)*. กรุงเทพฯ : คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- จารินี ม้าแก้ว และคณะ. (2553). *การถ่ายทอดเทคโนโลยีเครื่องสกัดสารป้องกันและกำจัดศัตรูพืชโดยใช้พลังงานแสงอาทิตย์ ตำบลกลันหา อำเภอมือง จังหวัดบุรีรัมย์*. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.
- จุฬารณณ์ ถาวร. (2550). *การศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการทำเกษตรกรรมยั่งยืนของแกนนำเกษตรกร จังหวัดสุพรรณบุรี*. ปริญญาโท วิทยาศาสตรบัณฑิต (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ : กรุงเทพฯ.
- ช่อเพชร เบ้าเงิน. (2545). *การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ ด้านการตระหนักรู้ตนเองของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษา จังหวัดสมุทรสาคร*. ปริญญาโท ศึกษาศาสตร์ (การบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ธีระพงษ์ แก้วหาวงษ์. (2543). *กระบวนการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง: ประชาคม ประชาสังคม*. พิมพ์ครั้งที่ 6. ขอนแก่น : คลังนาวิทยา.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2535). *การวิจัยเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ชมรมเด็ก.
- ประสิทธิ์ พงษ์เรืองพันธ์ และเรณู พงษ์เรืองพันธ์. (2541). *การวิจัยทางการแพทย์*. ชลบุรี : คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ยุทธ ไกยวรรณ. (2550). *เทคนิคการสอนและวิธีการ*. กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ,
- อวยชัย วัฒนา. (2554). *กลยุทธ์การพัฒนาผู้นำองค์กรชาวบ้านเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์ป่าชุมชน จังหวัดมหาสารคาม*. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนาภูมิภาค บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- เอื้อจิต สุกพูล. (2550). *ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อหลักสูตรและการบริหารหลักสูตรของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุรินทร์ ประจำปีการศึกษา 2546*. สุรินทร์ : วิทยาลัยการสาธารณสุขสุรินทร์สุรินทร์.

